Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	4 juni 2024
Portefeuille(s)	Openbare Ruimte en Groen; Woningbouw; Gemeentelijk Vastgoed; Volkshuisvesting; Grond en Ontwikkeling; Openbare Orde en Veiligheid; Ruimtelijke Ordening; Publieke gezondheid en preventie; Sport en Bewegen; Duurzaamheid, Energietransitie en Circulaire Economie; Water; en Onderwijs
Portefeuillehouder(s):	Melanie van der Horst
Behandeld door	Verkeer en Openbare Ruimte, klimaatadaptatie@amsterdam.nl
Onderwerp	Agenda Klimaatadaptatie 2024-2026

Geachte leden van de gemeenteraad,

Met deze brief informeert het college u over de Agenda Klimaatadaptatie 2024-2026. In deze agenda staat wat we de komende periode gaan doen om de stad voor te bereiden op het veranderende klimaat. Daarnaast beantwoordt het college in deze brief motie 023 van de leden Van Renssen, Norbruis en Bakker inzake intensiveren hittemaatregelen (d.d. 24 januari 2024).

De KNMI ’23 klimaatscenario’s[1] hebben ons opnieuw laten zien dat het warmer wordt en dat weersextremen toenemen. Dit heeft grote gevolgen voor onder andere de veiligheid en de leefbaarheid in Amsterdam. Tijdens de raadsvergadering van 24 januari 2024 had ik toegezegd om u nader te informeren over de betekenis van de KNMI’23-klimaatscenario’s voor Amsterdam en om op basis van deze analyse de vervolgstappen te bepalen. Ik heb ervoor gekozen deze twee stappen samen te voegen. Daar vertel ik u in deze brief over.

Wat betekenen de KNMI’23-scenario’s voor Amsterdam?

2023 was het warmste jaar ooit gemeten. De weersextremen die in de afgelopen maanden wereldwijd te zien waren geven ons een dramatisch beeld van de gevolgen van het veranderende klimaat. De KNMI ’23-klimaatscenario’s laten ons zien wat ons nog meer te wachten staat. Het wordt warmer en het weer wordt steeds extremer. Hittegolven, zware regenbuien en langdurige droogte komen vaker voor en de zeespiegel zal verder stijgen. Ten opzichte van de vorige KNMI-klimaatscenario’s uit 2014 laten deze scenario’s ons zien dat;

- Klimaatverandering nog sneller gaat, het weer nog extremer wordt en deze extremen vaker gaan optreden dan voorheen gedacht;
- De gevolgen van het extremere weer nu al te zien zijn, deze in de toekomst gaan toenemen en dat zonder gerichte acties deze ontwrichtend zijn;

[1] https://www.knmi.nl/kennis-en-datacentrum/achtergrond/knmi-23-klimaatscenario-s

- We steeds minder tijd hebben om ons aan te passen en dat de CO2-uitstoot invloed heeft op de mate van klimaatverandering en de aanpassingstijd die we nog hebben.

Klimaatverandering en de bijbehorende weersextremen hebben alarmerende gevolgen voor onder andere de veiligheid, de economie en de bestaanszekerheid in Amsterdam. De mate van klimaatverandering verschilt per scenario en is met name afhankelijk van de mondiale CO2-uitstoot. Hoe hoger de uitstoot, hoe sterker de opwarming en hoe extremer het weer. Maar zelfs in de meest optimistische scenario's heeft klimaatverandering grote gevolgen voor onze stad. Door de unieke ligging en karakteristieken van Amsterdam krijgen we hier te maken met een opeenstapeling van deze gevolgen.

De opwarming en de toename van lange periodes van droogte leiden tot extremere temperaturen en hittegolven, wat onder andere tot meer oversterfte kan leiden. Een temperatuur van 40 graden zal in de hoge scenario's bijna elk jaar voorkomen. De negatieve effecten hiervan zullen in de steden het meest worden gevoeld vanwege het hitte-eilandeffect. In Amsterdam is het daardoor niet uit te sluiten dat de temperaturen oplopen tot 50 graden. Een periode van extreme hitte met tropische nachten kan meerdere kettingreacties in gang zetten. Een voorbeeld van een dergelijke kettingreactie is dat de zorg overbelast kan raken. Ziekenhuizen raken vol doordat het hele land langdurig oververhit is. De zorg raakt landelijk overbelast terwijl het zorgpersoneel ook gebukt gaat onder de extreme hitte. Hierdoor is het niet meer mogelijk de zorg te bieden die noodzakelijk is tijdens een dergelijke situatie. Dit zou verregaande gevolgen hebben voor de veiligheid en gezondheid van Amsterdammers, waarbij de kwetsbare Amsterdammers relatief harder geraakt zullen worden.

De nabijheid van de opwarmende Noordzee leidt daarbij ook nog tot een toename van extremere buien met wateroverlast en overstromingen tot gevolg. Juist deze extreme buien hebben ontwrichtende gevolgen voor de stad. Als een extreme bui valt op Amsterdam kunnen bijvoorbeeld ongeveer 2000 nutsvoorzieningen uitvallen. Daardoor kunnen communicatienetwerken wegvallen, ook voor nood- en hulpdiensten. Daarnaast kan de uitval van nutsvoorzieningen in bepaalde gebieden, zelfs in niet ondergelopen droge gebieden, leiden tot een volledige stroomuitval. Netwerkdiensten (zoals datacenters) en ICT-systemen kunnen daardoor stadsbreed uitvallen. Ook toeleverende en afnemende bedrijven zouden dan schade oplopen doordat zij niet bevoorraad kunnen worden. Dit heeft grote (economische en maatschappelijke) ontwrichtende gevolgen voor de stad.

Een korte duiding per klimaatthema wordt gegeven in het hoofdstuk 'Wat is de opgave?' van de Agenda Klimaatadaptatie 2024-2026.

Terugblik

Omdat we dit jaar met een nieuwe Agenda Klimaatadaptatie 2024-2026 komen zal er geen aparte voortgangsrapportage voor 2024 verschijnen. We blikken wel kort terug op de behaalde resultaten in de periode sinds de laatste voortgangsrapportage (november 2023). Zo zijn er in verschillende projecten klimaatadaptieve maatregelen getroffen. Zowel op de Zeeburgerkade, de A. Reitsmakade als op het Belgiëplein is extra groen aangelegd waardoor

regenwater beter de grond in kan zakken. Ook het Sumatraplein is vergroend met bijna 5000m². Op sportpark Buiksloterbanne en in Tuindorp Oostzaan zijn plekken gemaakt waar regenwater kan worden vastgehouden en hergebruikt. Dit zijn maar een paar voorbeelden van projecten waar klimaatadaptatie is meegenomen. Net als voorgaande jaren doen we weer mee met het NK Tegelwippen en bieden we een tegelservice aan. De tegelservice loopt nog door tot eind oktober 2024, maar nu al hebben 344 huishoudens deelgenomen en hebben zij ruim 4000m² aan tegels gewipt. Van dit oppervlak is 93% vervangen met groen. Met de pilot 'Pluk de stad' kijken we of planten die uit de openbare ruimte worden weggehaald aan bewoners kunnen worden gegeven om hun tuinen mee te vergroenen. Ook hebben we onze netwerkaanpak omgedoopt van Rainproof naar Weerproof[2] en zijn we met meer dan 250 mensen uit de stad in gesprek gegaan over de benodigdheden van bewoners en bedrijven.

Wat gaan we doen?
Klimaatverandering raakt alles en iedereen in de stad. Daarom zal ook vanuit verschillende portefeuilles een bijdrage moeten worden geleverd om de stad voor te bereiden op het veranderende klimaat. Zo zal vanuit Openbare ruimte en groen een aanpak worden opgezet voor de meest urgente knelpunten. Op basis van de risicokaarten hebben we de meest urgente knelpunten in beeld gebracht. Voor die gebieden in de stad waar het probleem zo groot is dat we niet kunnen wachten totdat we daar met regulier beheer en onderhoud aan het werk gaan, maken we een specifiek plan om dit op te kunnen pakken. Dit is in lijn met motie 510, inzake het aanpakken van de meest urgente knelpunten in de stad van extreme hitte, droogte, overstroming en wateroverlast (dd. 19 juli 2023, beantwoord op 22 november 2023). Vanuit Ruimtelijke ordening ontwikkelen we een (ruimtelijk) langetermijnperspectief op Amsterdam als toekomstbestendige waterstad (2100 e.v.). Dit doen we in afstemming met regionale, provinciale en landelijke samenwerkingspartners. Op het gebied van Water werken we aan het versneld vervangen van de riolering waarmee we water beter kunnen afvoeren. Dit koppelen we zoveel mogelijk aan overige werkzaamheden in de openbare ruimte. Ook gaan we onze Sportparken nog meer inzetten om de stad klimaatbestendig te maken door op de sportparken hitte- en regenbestendige maatregelen te treffen. Om ons beter voor te bereiden op een crisis gaat de crisisorganisatie van het waterschap Amstel, Gooi en Vecht in het najaar van 2024 oefenen met een wateroverlastscenario vergelijkbaar met de situatie die zich in 2021 in Limburg heeft voorgedaan. De veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland gaat oefenen met een extreem hittescenario.

Naast bovengenoemde portefeuilles zijn er ook acties geformuleerd voor de portefeuilles Publieke gezondheid en preventie; Volkshuisvesting; Grond en ontwikkeling; Gemeentelijk Vastgoed; Duurzaamheid, energietransitie en circulaire economie; en Onderwijs. Ook zijn er regionale acties geformuleerd samen met de Provincie Noord-Holland, waterschap Amstel, Gooi en Vecht, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Hoogheemraadschap Rijnland.

[2] Zie ook weerproof.nl/nieuws/rainproof-is-weerproof/

Motie 023 inzake Intensiveren hittemaatregelen

Met de Agenda Klimaatadaptatie 2024-2026 geven we invulling aan motie 023 van de leden Van Renssen, Norbruis en Bakker inzake Intensiveren hittemaatregelen (d.d. 24 januari 2024) waarin het college van burgemeester en wethouders wordt verzocht om:

- Bij de aangekondigde intensivering van de klimaataanpak, c.q. uitwerking van de vervolgstappen extra aandacht te besteden en maatregelen te treffen voor het hittebestendig maken van de stad en haar inwoners;
- Daarbij aandacht te besteden aan hoe panden en de gebouwde omgeving in de stad beter kunnen worden toegerust c.q. worden aangepast om hitte te weren; bijvoorbeeld door aanpassingen van (platte) daken, gevels of het aanbrengen van zonwering;
- Daarbij specifiek inwoners die vallen in een risicogroep te informeren, bijvoorbeeld door aanpassen van hitteprotocollen en te verkennen hoe (kwetsbare) bewoners op structurele wijze (jaarlijks) geïnformeerd kunnen worden met tips om te gaan met de steeds warmer wordende zomers (o.a. via netwerkaanpak/ zorginstellingen/ OKT-teams/ kinderdagverblijven, scholen);
- De raad in het derde kwartaal van 2024 te informeren over de resultaten van de vervolgstappen.

Met veel van de acties uit de Agenda Klimaatadaptatie 2024-2026 wordt bijgedragen aan het hittebestendig maken van de stad. Specifieke acties zijn het Amsterdams hitteplan (Publieke gezondheid en preventie), het treffen van maatregelen op sportparken (Sport en bewegen), de pilot hittestraat waarin schaduwmiddelen worden getest en hitte is onderdeel geworden van de netwerkaanpak Weerproof. Deze zomer zal de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland een aantal weken gaan oefenen met extreme hitte om beter voorbereid te zijn op een extreem hete periode en wordt gestart met het opleiden van energiecoaches in het bevorderen van hittebestendigheid. Het Amsterdams Hitteplan omvat een tal van activiteiten specifiek gericht op het voorkomen van gezondheidsproblemen bij risicogroepen tijdens hitte(golven). Het hitteplan is ter kennisname met u gedeeld. In het plan en de begeleidende raadsbrief vindt u meer informatie over de activiteiten op het gebied van hitte.

Financiën

Voor het uitvoeren van de activiteiten in deze Agenda Klimaatadaptatie 2024-2026 gaan we uit van de bestaande middelen voor wat betreft financiën en capaciteit. Vanuit het huidige coalitieakkoord is 7 miljoen euro (incidenteel meerjarig) beschikbaar gesteld voor klimaatadaptatie. Daarnaast hebben we 5,5 miljoen euro cofinanciering vanuit het Rijk ontvangen voor het uitvoeren van klimaatadaptieve maatregelen. Al deze middelen zijn gealloceerd aan projecten die bijdragen aan de klimaatbestendige stad. Zowel de Rivierenbuurt als de Frans Halsbuurt zijn beter bestand tegen hevige regenval, bij de herinrichting van het Iwan Kantemanplein is 1600m² vergroend, de laaggelegen Noordzeeweg is beter bestand tegen regen door het aanleggen van 11 wadi's en in het Rembrandtpark wordt meer ruimte gemaakt voor waterberging. Ook is een deel van de rioolheffingsmiddelen gereserveerd voor klimaatadaptatie.

Vooruitblik

De Agenda Klimaatadaptatie 2024-2026 laat zien wat we de komende jaren gaan doen. Maar klimaatadaptatie is een opgave voor de lange termijn; zelfs als we morgen onze CO2 uitstoot naar nul zouden kunnen terugbrengen, zal het klimaat nog minstens dertig jaar blijven veranderen. Daarom zullen we ook in 2030, in 2040, 2050 én daarna rekening moeten houden met weersextremen en overstromingsrisico's. De activiteiten die genoemd zijn in deze agenda zijn op dit moment niet voldoende om het risico dat we lopen te mitigeren en zullen ook niet voldoende zijn om in 2050 zo goed mogelijk voorbereid te zijn op het veranderende klimaat. Daar is echt meer voor nodig. Ook zullen we ons continu moeten blijven aanpassen en leren omgaan met onzekerheid. Hier hoort een passende, structurele organisatie en financiering bij. Zoals benoemd in de Agenda Klimaatadaptatie 2024-2026 maken we daarom in de periode 2024-2026 ook de lange termijn benodigdheden inzichtelijk per portefeuille, mede in voorbereiding op de nieuwe coalitieperiode. Zodat bij de vorming van een volgend college hier de benodigde keuzes over kunnen worden gemaakt.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Melanie van der Horst
Wethouder Openbare ruimte en Groen

Bijlagen

1. Agenda Klimaatadaptatie 2024-2026